

Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU MÄÄRUS (teine koda)

28. november 2013*

Eelotsusetaotlus — Euroopa Liidu põhiõiguste harta — Õigus tõhusale õiguskaitsevahendile — Tulundusliku eesmärgiga juriidilised isikud — Menetlusabi — Seose puudumine liidu õigusega — Ilmne Euroopa Kohtu pädevuse puudumine

Kohtuasjas C-258/13,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel 5ª Vara Cível de Lisboa (Portugal) 13. märtsi 2013. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 13. mail 2013, menetluses

Sociedade Agrícola e Imobiliária da Quinta de S. Paio Lda

versus

Instituto da Segurança Social IP,

EUROOPA KOHUS (teine koda),

koosseisus: koja president R. Silva de Lapuerta, Euroopa Kohtu asepresident K. Lenaerts (ettekandja), kohtunikud J. L. da Cruz Vilaça, J-C. Bonichot ja A. Arabadžiev,

kohtujurist: P. Mengozzi,

kohtusekretär: A. Calot Escobar,

arvestades pärast kohtujuristi ärakuulamist tehtud otsust lahendada kohtuasi Euroopa Kohtu kodukorra artikli 53 lõike 2 alusel põhistatud määrusega,

on andnud järgmise

määruse

- 1 Eelotsusetaotlus puudutab Euroopa Liidu põhiõiguste harta (edaspidi „harta”) artikli 47 tõlgendamist.
- 2 Taotlus on esitatud Sociedade Agrícola e Imobiliária da Quinta de S. Paio Lda (edaspidi „Sociedade Agrícola”) ja Instituto da Segurança Social IP (edaspidi „Instituto”) vahelises vaidluses seoses viimase keeldumisega anda Sociedade Agrícolale menetlusabi.

* Kohtumenetluse keel: portugali.

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

Direktiiv 2003/8/EÜ

- 3 Nõukogu 27. jaanuari 2003. aasta direktiiv 2003/8/EÜ, millega parandatakse õiguskaitse kättesaadavust piiriüleste vaidluste korral, kehtestades sellistes vaidlustes antava tasuta õigusabi kohta ühised miinimumeeskirjad (EÜT L 26, lk 41; ELT eriväljaanne 19/06, lk 90), sõnastab põhjenduse 5 järgmiselt:

„Käesolev direktiiv püüab edendada tasuta õigusabi andmist piiriülestes vaidlustes isikutele, kellel pole selleks piisavalt vahendeid ja eeldusel, et õiguskaitse kättesaadavuse tagamiseks on vaja abi. Õiguskaitse kättesaadavuse üldtunnustatud õigust kinnitab taas ka [harta] artikkel 47.”

- 4 Õigusabi saamise õiguse isikuline kohaldamisala on määratletud direktiivi 2003/8 artikli 3 lõikes 1 järgmiselt:

„Käesoleva direktiivi kohaldamisalasse kuuluva vaidlusega seotud füüsilistel isikutel on õigus saada asjakohast tasuta õigusabi, et tagada neile õiguskaitse reaalne kättesaadavus käesolevas direktiivis sätestatud tingimustel.”

Portugali õigus

- 5 29. juuni 2004. aasta seadus nr 34/2004, mida on muudetud 28. augusti 2007. aasta seadusega nr 47/2007 (edaspidi „seadus nr 34/2004”) kehtestab õiguskaitse kättesaadavuse ja kohtutesse pöördumise võimaldamise korra ning võtab ühtlasi portugali õigusesse üle direktiivi 2003/8.

- 6 Seaduse nr 34/2004 artikli 7 lõige 3 sätestab:

„Tulundusliku eesmärgiga juriidilistel isikutel ja piiratud vastutusega üksikettevõtjatel ei ole õigust saada menetlusabi.”

- 7 Portugali normid vabastavad siiski maksejõuetud või saneerimismenetlusele allutatud tulundusliku eesmärgiga juriidilised isikud ja piiratud vastutusega üksikettevõtjad kohtumenetlusega seonduvate kulude ja lõivude maksmisest.

Eelotsusetaotlus ja eelotsuse küsimused

- 8 Lissabonis (Portugal) asutatud Sociedade Agrícola on tulundusliku eesmärgiga juriidiline isik.
- 9 Sociedade Agrícola esitas 15. jaanuaril 2013 Institutole, kes on pädev ametiasutus, menetlusabi taotluse, paludes end vabastada riigilõivu ja muude menetluskulude tasumisest ning määrata talle advokaat ning maksta advokaaditasu, väites et ta kavatseb pöörduda kohtusse hagiga, mis puudutab 52 500 euro suurust summat.
- 10 Instituto aga leidis, et nimetatud menetlusabi taotlus on ilmselgelt vastuvõetamatu, kuna seaduse nr 34/2004 artikli 7 lõike 3 kohaselt ei ole tulundusliku eesmärgiga juriidilistel isikutel õigust saada menetlusabi.

- 11 Sociedade Agrícola esitas nimetatud Instituto otsuse peale 5ª Vara Cível de Lisboa'le kaebuse, nõudes eelotsusetaotluse esitamist selleks, et Euroopa Kohus teeks otsuse selle kohta, kuidas tõlgendada harta artiklit 47.
- 12 Eelotsusetaotluse esitanud kohtu arvates on põhikohtuasjas vaidluse lahendamiseks asjakohane Euroopa Kohtu 22. detsembri 2010. aasta otsus kohtuasjas C-279/09: DEB (EKL 2010, lk I-13849). Sellest hoolimata leiab ta, et see kohtuotsus vajab selgitamist tulundusliku eesmärgiga juriidiliste isikute osas.
- 13 Neil asjaoludel otsustas 5ª Vara Cível de Lisboa menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:
- „1. Kas [harta] artikliga 47, mis näeb ette õiguse tõhusale õiguskaitsevahendile, on vastuolus selline siseriiklik õigusnorm, mis välistab menetlusabi andmise tulundusliku eesmärgiga juriidilistele isikutele?
2. Kas [harta] artiklit 47 tuleb tõlgendada nii, et õigus tõhusale õiguskaitsevahendile on tagatud, kui liikmesriigi õigusnormid välistavad küll menetlusabi andmise tulundusliku eesmärgiga juriidilistele isikutele, kuid näevad neile ette automaatse vabastuse kohtumenetlusega seonduvate kulude ja lõivude maksmisest, kui asjaomane juriidiline isik on maksejõuetu või kui tema suhtes kohaldatakse saneerimismenetlust?”

Euroopa Kohtu pädevus

- 14 Euroopa Kohtu kodukorra artikli 53 lõige 2 sätestab, et kui Euroopa Kohus ei ole ilmselgelt pädev kohtuasja läbi vaatama, võib Euroopa Kohus, olles kohtujuristi ära kuulanud, igal ajal ja ilma menetlust jätkamata lõpetada kohtuasja põhistatud määrusega.
- 15 Käesolevas kohtuasjas on selle sätte kohaldamine põhjendatud.
- 16 Euroopa Kohtu väljakujunenud praktika kohaselt võib Euroopa Kohus ELTL artikli 267 alusel esitatud eelotsusetaotluse raames tõlgendada liidu õigust ainult temale antud pädevuse piirides (vt 5. oktoobri 2010. aasta otsus kohtuasjas C-400/10 PPU: McB., EKL 2010, lk I-8965, punkt 51, ja 6. juuni 2013. aasta määrus kohtuasjas C-14/13: Cholakova, punkt 21).
- 17 Eelotsuse küsimused käsitlevad harta artikli 47 tõlgendamist.
- 18 Sellega seoses olgu meenutatud, et harta kohaldamisala liikmesriikide tegevuse suhtes on määratletud selle artikli 51 lõikes 1, mille kohaselt on harta sätted ette nähtud liikmesriikidele üksnes liidu õiguse kohaldamise korral (26. veebruari 2013. aasta otsus kohtuasjas C-617/10: Åkerberg Fransson, punkt 17).
- 19 See säte kinnitab seega väljakujunenud kohtupraktikat, mille kohaselt laienevad liidu õiguskorras tagatud põhiõigused kõigile liidu õigusega reguleeritud olukordadele, kuid mitte väljapoole niisuguseid olukordi (vt selle kohta 14. detsembri 2011. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-483/11 ja C-484/11: Boncea jt, punkt 29, ning eespool viidatud kohtuotsus Åkerberg Fransson, punkt 19 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 20 Kui aga õiguslik olukord ei kuulu liidu õiguse kohaldamisalasse, siis puudub Euroopa Kohtul pädevus selle üle otsustamiseks ning harta osutatud sätted ei saa iseenesest olla selle pädevuse aluseks (vt selle kohta 12. juuli 2012. aasta määrus kohtuasjas C-466/11: Currà jt, punkt 26, ja eespool viidatud kohtuotsus Åkerberg Fransson, punkt 22).

- 21 Samas ei sisalda eelotsusetaotlus ühtegi konkreetset asjaolu, mis võimaldaks leida, et põhikohtuasja ese puudutab mõne muu kui hartas sätestatud liidu õiguse normi tõlgendamist või kohaldamist (vt 7. veebruari 2013. aasta määrused kohtuasjas C-498/12: Pedone, punkt 14, ja kohtuasjas C-499/12: Gentile, punkt 14, ning 8. mai 2013. aasta otsus kohtuasjas C-73/13: T, punkt 13).
- 22 Kuivõrd direktiiv 2003/8 ei näe ette menetlusabi andmist juriidilistele isikutele (vt eespool viidatud kohtuotsus DEB, punkt 43), tuleb ühelt poolt leida, et see direktiiv ei ole põhikohtuasjas kohaldatav.
- 23 Teiselt poolt tuleb nentida, et erinevalt eespool viidatud kohtuotsuse DEB aluseks olnud kohtuasjast, milles Euroopa Kohus tõlgendas harta artiklit 47 liidu õiguse alusel algatatud riigi vastutust käsitlevas menetluses, ei sisalda eelotsusetaotlus ühtegi konkreetset asjaolu, mille põhjal võiks leida, et Sociedade Agrícola esitas menetlusabi taotluse seoses sellise hagiga, mille ese oli talle liidu õigusega ette nähtud õiguste kaitse.
- 24 Neil tingimustel tuleb konstateerida, et Euroopa Kohus ei ole ilmselgelt pädev vastama 5ª Vara Cível de Lisboa esitatud küsimustele.

Kohtukulud

- 25 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus poolelioleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse siseriiklik kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamise seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (teine koda) otsustab:

Euroopa Kohus ei ole ilmselgelt pädev vastama 5a Vara Cível de Lisboa (Portugal) 13. märtsi 2013. aasta otsuses esitatud eelotsuse küsimustele (kohtuasi C-258/13).

Allkirjad